

De Conservator Herbarii, Dr. L. Vuyck, deelde hierop mede, dat hij zijn Verslag zoodanig had ingericht dat hiermede tevens voldaan werd aan Art. 15 der Statuten en zegt het volgende:

M. H.

Er gaat geen jaar voorbij dat wij niet het overlijden hebben mede te deelen van een of meer onzer leden. Ditmaal is het helaas, behalve het overlijden van het honorair lid Dr. J. E. de Vrij, de dood van onzen Voorzitter, dien wij te betreuren hebben. Hierdoor vervalt ook dit jaar het verslag van den Voorzitter als zoodanig. De werkzaamheden der leden gedurende het afgelopen jaar zijn echter te belangrijk dan dat we die met stilzwijgen zouden mogen voorbijgaan. Ik heb daarom gemeend dat het den leden aangenaam zoude zijn toch een overzicht van de in dit jaar ingekomen planten te verkrijgen en waag het daarom mijn verslag als Conservator uit te breiden tot een meer uitvoerig rapport, gelijk wij dit tot nog toe van onzen Voorzitter gewoon waren.

In de allereerste plaats zijn te vermelden de planten verzameld op de excursies door de leden na de zomervergadering, ten vorigen jare te Zutphen gehouden, ondernomen. Evenals vroeger het geval was, werd in een betrekkelijk korten tijd een zeer groot gebied doorzocht, doordien de leden zich in groepen splitsende, elke groep een ander gedeelte van het terrein doorzocht. De volledige lijst zal ouder gewoonte als bijlage in dit stuk van het Archief worden afgedrukt; afzonderlijke vermelding verdienen de navolgende planten:

Camelina sativa Crntz. Bronsbergen,

Drosera longifolia Hayne. Entersche veen, vanwaar de Heer Goethart deze plant reeds ten vorige jare verzamelde,

Dianthus prolifer L.,

Medicago media P. beide van de Bronsbergen,

Trifolium fragiferum L. bij Zutphen en te Warnsveld,

Helosciadium repens Koch. op verschillende plaat-

sen o. a. in het Herikervlier, Entersche veen, bij Diepenheim en bij Groenlo,

Oenanthe Phellandrium Lam. van Eibergen en

Thysselinum palustre Hoffm. van Diepenheim, beide om de fraaie vruchtexemplaren medegenomen;

Pulicaria dysenterica Gaertn. en

Achillea Ptarmica L. van Diepenheim; de eerste wegens de forsche exemplaren, de laatste als zeer grootbloemige vorm ingezameld,

Centaurea Scabiosa L. van de Bronsbergen,

Hieracium boreale Fr. van Diepenheim,

Vaccinium uliginosum L. uit het Corenbergerveen,

Vaccinium Myrtillus L. met de door Sclerotien witgekleurde bessen, in de buurt van Groenlo,

Utricularia intermedia Hayne en

Utricularia neglecta Lehm. de laatste zeldzame indigene in schoone typische exemplaren, met de eerste verzameld in het Herikervlier bij Goor,

Myrica Gale L. van Weldam,

Potamogeton rufescens Schrad. en

Potamogeton acutifolius Lk. uit het Herikervlier,

Lemma arrhiza L. in de plas tegenover het station te Goor,

Sparganium simplex Huds. en de variëteit *fluitans*, talrijk in de venen bij Goor,

Spiranthes autumnalis Rich.,

Sturmia Loeselii Richb. beide uit het Herikervlier,

Malaxis paludosa Sw. uit het Corenbergerveen en uit een veenpoeltje tusschen Groenlo en Eibergen,

Juncus Tenageia Ehrh. in het Herikervlier,

Polystichum cristatum Roth. van Eibergen.

Voorts werden van de haventerreinen te Zutfen de volgende Pothoofdplanten ingezameld:

Farsetia incana R. Br.,

Lepidium ruderales L.,

Malva borealis Wallm.,
Cirsium arvense Scop. fl. albis,
Amarantus retroflexus L. en
Setaria glauca P. B.

De Heer Schipper te Winschoten zond als vervolg van vroegere inzendingen planten in van Rottumeroog, waarvan men de volledige lijst vindt in Kruidk. Arch. 3° Ser. 1° Dl. bl. 358—375.

De ingezonden planten zijn de bewijsstukken voor zijne mededeelingen over de flora van dit merkwaardige eiland. Naar het mij echter voorkomt zijn er een paar onjuistheden in diens lijst ingeslopen, want volgens het ingezonden materiaal zou:

Juncus compressus Jacq. in *Juncus obtusiflorus* Ehrh. moeten veranderd worden,
Festuca ovina L. in *F. rubra* L. en eindelijk
Carex Oederi Ehrh. in **C. extensa* Good. waarover later.

Voorts zond de Heer Schipper planten van diverse groeiplaatsen, waarvan te vermelden zijn:

Agrimonia odorata Mill. van Winschoten,
Hypochoeris radicata L. met fasciatie van dezelfde plaats,

Adoxa Moschatellina L. van Heiligerlee,
Centaurea solstitialis L. Vlasland te Wissenkerke, nieuw voor Noord-Beveland, en

Iberis amara L. van Winschoten.

De Heer Posthumus leverde wederom eenige belangrijke bijdragen voor de flora van Dordrecht; de planten werden door hem reeds op de vorige zomervergadering vertoond, zoodat ik hier kan volstaan met de volgende te vermelden:

Campanula latifolia L. Park Merwestein,
Sideritis montana E. Spuiweg,
**Heliotropium europaeum* L. in een moestuin,
Amarantus Blitum L. Rozenhof,

Asphodelus fistulosus L. in een moestuin,
Sisymbrium pannonicum Jacq. aan de Mijl,
Farsetia incana R. Br. Stationsterrein en
Erysimum orientale R. Br. in een moestuin.

Alle in de omstreken van Dordt.

Bovendien van St. Anna bij Nijmegen:

Sisymbrium Loeselii L.

en van Oosterwijk:

* *Fragaria virginiana* Ehrh.

Met den Heer Kok Ankersmit verzamelde hij voornamelijk bij het kasteel Middachten o. a:

Geum rivale L.,

Pulmonaria officinalis L. var. *obscura*,

Veronica montana L.,

Galeobdolon luteum Huds.,

Primula elatior Jacq.,

Lysimachia nemorum L.,

Juncus diffusus Hoppe, een schaduwvorm.

De Heer Kok Ankersmit verrijkte ons herbarium bovendien door talrijke planten, deels merkwaardig om de groeiplaats, deels wegens bijzondere afwijkingen, gedeeltelijk ook nieuw voor onze flora. De volgende planten mogen hier vermelding vinden:

Sisymbrium Wolgense M. B. met rijpe vruchten van het Pothoofd,

**Erysimum crepidifolium* Rchb. graanpakhuis bij Apeldoorn,

Erysimum Cheiranthoides L. een bijzonder grijs behaarde vorm,

Lychnis vespertina Sibth. met licht violet roode bloemen,

Dianthus deltoides L. van Ter-Apel,

Geranium pratense Scop. en

Campanula pyramidalis L., beide tuin exemplaren, die plotseling witbloemig waren geworden.

Evenzoo half wit:

Campanula Trachelium L.,

Trifolium minus Rehb. met roode blaadjes en een smalbladige vorm van

Medicago falcata L. waarvoor ik den naam

**Medicago falcata L.* var. *tenuifoliolata* voorstel en waarover nog later;

**Rubus saxatilis L.* Ter-Apel,

**Potentilla opaca L.* bij Voorst,

Cirsium arvense Scop. fl. *albis* van Doetichem,

**Matricaria discoidea Willd.* te Apeldoorn,

Artemisia Tournefortiana Rchb. van Deventer in kolossale exemplaren,

Erythraea Centaurium Pers. var. *capitatum Koch.* van Doetichem,

Veronica prostrata L. te Voorst,

Blitum capitatum L. en

Blitum virgatum L., beide als opslag in zijn tuin te Apeldoorn,

Hemerocallis fulva L., van de bekende groeiplaats en eindelijk

Tulipa sylvestris L. twee bloemige bloeistengels, in zijn tuin Marocco te Apeldoorn.

Voorts bevond zich in het Herbarium Bondam nog:

Scopolia carniolica Jacq. door den Heer Kok Ankersmit in 1881 bij Apeldoorn ingezameld.

Onder de zeer belangrijke inzendingen mogen wij ook die van den Heer Lako rekenen, die uit de volgende onderdeelen bestaat:

- a. planten uit Overijssel.
- b. planten van het terrein bij de meelfabriek te Middelburg.
- c. enkele planten uit de omstreken van Zutphen.
- d. eenige critische planten uit de nalatenschap van den Heer A. Walraven.
- e. een paar buitenlandsche planten.

Wat de eerste groep betreft verdienen vermelding:

Teesdalia nudicaulus R. Br. var. *caulescens*
uit Twenthe,

Cakile maritima Scop. uit Vollenhove, merkwaardig
om de geringe grootte,

Vicia sepium L. met witte bloemen Vollenhove,

Spiraea Ulmaria L. var. *discolor* en

Spiraea Ulmaria L. var. *denudata*, beide van
Zwolle,

Rosa canina L. var. *urbica* Lem. Zwolle,

Anthemis Cotula L. in Mastenbroek,

Centaurea Jacea L. var. *C. decipiens*. Thuil. bij
Zwolle,

Vaccinium Myrtillus L. op den Agnitenberg aldaar,

Echinosperrum Lappula Lehm. Kampen, inge-
zamd door J. Boldingh. De plant is niet vermeld in de
Flora Campensis,

Calceolaria Scabiosaefolia D.C. sedert jaren
als opslag op Zandhove bij Zwolle,

Salvia verticillata L. bij den stoomoliemolen „de
Aloë” te Zwolle,

Lamium amplexicaule L. var. *clandestinum*
te Zwolle,

Luzula multiflora L. met lichte en met donkere
bloemdekblaadjes. Tusschen Hengelo en Oldenzaal,

Cladium Mariscus R. Br. op kraggen in het land
van Vollenhove,

Poa pratensis L. a. *latifolia* Whe. a *anceps*
Gaud. in een dennenboschje tusschen Oldenzaal en Ootmarsum,

Festuca ovina L. var. *F. tenuifolia* Sibth. uiter-
waarden van den IJsel bij Olst,

Bromus inermis Leyss. Olst op den IJseldijk en

Polystichum cristatum Roth. Land van Vollenhove.

Van het terrein der meelfabriek verdienen bijzonder ver-
melding:

Delphinium Consolida L.,
Sisymbrium pannonicum Jacq.,
Sisymbrium Loeselii L.,
Geranium pusillum L. met purpurkleurige kroon-
 bladen,

**Medicago falcata L.*, dezelfde smalbladige vorm als door den Heer Kok Ankersmit ingezonden,

Melilotus coerulea Lam.,
Trifolium diffusum Ehrh. waarover nog later,
Epilobium roseum Schreb.,

Achillea nobilis L. welke plant in de zomervergadering van 1896 als *A. odorata?* ter tafel werd gebracht,

**Chenopodium opulifolium Schrad.*,
Panicum Crus galli L.,
Setaria glauca P. B.,
Cynosurus echinatus L.,
Bromus arvensis L.

Onder de planten van den Heer Walraven mogen nog genoemd worden:

Trifolium striatum L. van Koewacht,
Atriplex laciniata L. O. Z. Vlaanderen.

Al deze planten zijn uitstekend geconserveerd en bovendien vermelden de etiketten menige bijzonderheid waardoor deze collectie, zooals wij dit van den Heer Lako gewoon zijn, van groote waarde wordt.

Met den Heer Goethart onderzochten zij gezamenlijk in het begin van dit jaar de omstreken van Vollenhove, van welke excursiën de volgende planten mogen vermeld worden:

Batrachium trichophyllum Chaix. var. *natanans* van Vollenhove,

Lathyrus palustris L. Wanneperveen,
Myosotis strigulosa Rchb. Vollenhove,
Euphorbia palustris L. van dezelfde plaats,
Scirpus pauciflorus Lightf. Meppel,

**Carex Buxbaumii* *Walhb.* Land van Vollenhove, Wanneperveen,

Calamagrostis stricta *Spr.* Wanneperveen.

De Heer Goethart doorzocht verschillende streken van ons vaderland, met het doel de verspreiding van de *Cari-ces* na te gaan of ter verkrijging van materiaal van dit plantengeslacht. Bij deze gelegenheden verzamelde hij ook tal van andere planten, waarvan ik slechts noem:

Ranunculus Flammula *L.* forma *Bernardi* in het Hatersche broek,

Ranunculus philonotis *Retz.* bij Heumen,

Sinapis Cheiranthus *Koch.* te Wichem,

Mespilus germanica *L.* de wilde gedoornde vorm, uit het Koningsveen,

Veronica triphyllos *L.* van Hatert,

Scheuchzeria palustris *L.* Overasselt, de bekende groeiplaats,

Eriophorum latifolium *Hpp.* St. Jansberg bij den Plasmolen,

Prunus serotina *Ehrh.* Noordwijkerhout,

Lobelia Dortmanna *L.* Hellendoorn,

Holosteum umbellatum *L.* Nijmegen.

Samen bezochten wij in het voorjaar de omstreken van Goor, en maakten wij kleinere excursies o.a. naar Kortenhoef. Uit deze collecties verdienen vermelding:

Batrachium heterophyllum *Wigg.* die in de omstreken van Goor alle sloten opvult en niet door de aldaar talrijk voorkomende ganzen wordt verstoord.

Ranunculus Lingua *L.* Goor, met de hartvormige wortelbladen,

Hesperis bicuspidata *Willd.* Pothoofd bij Deventer,

Sisymbrium Columnae *L.*,

Sisymbrium Loeselii *L.* en

Sisymbrium Wolgense *M.B.* van dezelfde plaats,

Lepidium Draba *L.* ook aldaar,

Viola palustris L. Goor, Markelo,

Viola stagnina Kit. Markelo,

Viola stagnina-canina Markelo;

Wij vonden deze plant langs den rand eener sloot en konden een volkomen serie van overgangen constateeren tusschen de op de hoogte groeiende *Viola canina* en de aan het water voorkomende *Viola stagnina*.

Men zoude hierdoor geneigd zijn te onderstellen dat *V. stagnina*, hoe typisch deze ook in den normalen vorm is, niets anders ware als een standplaatsvorm van de gewone *V. canina*.

Men zou deze kwestie door zaaingsproeven misschien kunnen beslissen. Zoolang dit echter nog niet is geschied, zoude ik de opmerkzaamheid van die Heeren op dit beschijnsel willen vestigen, die door hun woonplaats beter in de gelegenheid zijn de groeiwijze van *Viola stagnina* na te gaan.

Coronilla varia L. Pothoofd,

Circaea lutetiana L. bij Losser,

Myriophyllum alterniflorum D.C. bij Goor,

Montia minor Gm. bij Glanerbrug, Enschede, Markelo en het Aamsveen, ook in den vorm, die haar op *Montia rivularis* Gm. doet gelijken,

Chrysosplenium alternifolium L. Oldenzaal,

Adoxa Moschatellina L. Losser. Deze exemplaren waren gekenmerkt door hunne vruchten, die zich aan een spiraalwijze gedraaide vruchtsteel bevinden. Het schijnt dat *Adoxa* zeer zelden vruchten zet, tenminste nergens konden wij deze vinden op de plaatsen, waar *Adoxa* gemeenlijk voorkomt.

Achillea nobilis L. Pothoofd,

Cirsium anglicum Lam. Kortenhoef,

Vaccinium uliginosum L. Glanerbeek,

Andromeda polifolia L. Aamsveen,

Veronica triphyllos L. Rijssen,

Galeobdolon luteum Huds. Oldenzaal,

Pinguicula vulgaris L. in de omstreken van Goor
zeer menigvuldig en prachtig bloeiend,

Calla palustris L. van Kortenhoef,

Majanthemum bifolium D.C. Aamsveen,

Luzula pilosa W. van dezelfde plaats,

Cladium Mariscus R.Br. Kortenhoef,

Scirpus compressus P. Herikervlier,

**Eriophorum gracile* Koch. Kortenhoef,

Hierochloa odorata Wahlb. van dezelfde plaats,

Calamagrostis lanceolata Roth. evenzoo,

Poa nemoralis L. Losser,

Bromus secalinus L. Enter,

Pilularia globulifera L. Markelo en Glanerbrug,

Osmunda regalis L. Kortenhoef,

Polypodium Phegopteris L. Glanerbrug.

Bij zijne revisie der Carices kwamen den Heer Goethart
van de in dit jaar ingezamelde Carices als de belangrijkste voor:

Carex dioica L. Enterveen, Sendinkshoek bij Goor, G.
en V.

C. pulicaris L. Wanneperveen, L. en G., Kortenhoef,
G. en V.,

C. arenaria L. eene afwijkende vorm van Ede, G. Ginneken,
V.,

C. paradoxa W. Elsenerbroek, G. en V.,

C. elongata L. Meppel, L. en G., Veenendaal, Hatert, G.,

C. canescens L. Ginneken, V., Hatert, G.,

C. strigosa Huds. op de bekende groeiplaats bij Rotterdam,
v. d. Lek.,

C. Hornschuchiana Hopp. Luntersche veen, G., Wanneperveen,
L. en G.,

C. paludosa Good. Kortenhoef, G. en V., Ginneken, V.,
Plasmolen, G., Breda, Exc., op kraggen in het land van Vollehove
algemeen, L. en G., Goor, G. en V. benevens

C. Buxbaumii Walhb. reeds vermeld.

Mej. Ogterop zond planten in, verzameld in verschillende

streken van ons vaderland, welke zij reeds ten vorigen jare aan de vergadering toonde. Ik noem hiervan alsnog:

Geranium Robertianum L. flor. albis
Prunus Petraea Tausch. en
Saxifraga granulata L. fl. plenis, alle van de Domburgsche Manteling te Middelburg,
Convolvulus Soldanella L. van Wijk aan Zee,
Orobanche minor Sutt. op Trifolium van Terwolde,
Orobanche Picrides Schlz. van Wijk aan Zee, beide nog aan haar voedsterplant bevestigd,
Polygonum Bistorta L. Koukerke,
Potamogeton rufescens Schrad. Twello,
Centaurea diffusa Lam. bij de Meelfabriek te Middelburg.

De Heer Heinsius zond eene collectie Pothoofdplanten, door hem gevonden voornamelijk langs den Hinthamerweg bij 's Hertogenbosch, waaronder voorkwam:

Melilotus coerulea Lam.,
Turgenia latifolia Hoffm.,
Xanthium spinosum L.,
Lepidium ruderale L.,
Lepidium campestre R.Br.,
Lepidium perfoliatum L.,
Silene dichotoma Ehrh.,
Galium tricorne With.,
Erysinum repandum L.,
Camelina microcarpa Andrz., bovendien
Arnica montana L. van Giersbergen en
Scrophularia Balbisii Hornum. van Zalt-Bommel.

Dezelfde soort van planten werd dit jaar aangetroffen op de voormalige buitenplaats Groenhoven bij Leiden, welk gebied door den custos van het botanisch Laboratorium F. J. Struyckenkamp ijverig werd onderzocht.

Ik wijs er op dat alle aldaar gevonden planten zich kenmerken door haar bijzonder weelderigen groei, waardoor zij

bijna onherkenbaar worden. Waarschijnlijk zijn zij te beschouwen als opslag uit kippenvoer, dat meestal bestaat uit den afval van geïmporteerd graan. Van daar de overeenkomst van al deze soorten met hetgeen men vindt bij meelfabrieken, korenmolens en op losplaatsen van graan. Het Vereeniginsherbarium werd met de volgende soorten verrijkt:

- Ranunculus arvensis *L. a. genuinus*,
 *Ranunculus arvensis *L. β. tuberculatus*,
 Delphinium Consolida *L.*,
 Glaucium corniculatum *Curt.*,
 Sisymbrium pannonicum *Jacq.*,
 Erysimum orientale *R.Br.*,
 Lepidium campestre *R.Br.*,
 Neslia paniculata *Desv.*,
 Silene dichotoma *Erhh.*,
 Malva borealis *Wallm.*,
 Melilotus parviflora *Desv.*,
 *Trigonella orthoceras *Karelin et Kiriloff*,
 Medicago denticulata *Willd.*,
 Vicia villosa *Roth.*,
 Epilobium roseum *Schreb.*,
 Bupleurum rotundifolium *L.*,
 Caucalis daucoides *L.*,
 Turgenia latifolia *Hoffm.*,
 Bifora radians *Bieb.*,
 Conium maculatum *L.*,
 Carduus nutans *L.*,
 Chrysanthemum inodorum *L.*,
 Echinosperrum Lappula *Lehm.*,
 Veronica serpyllifolia *L.*,
 Galeopsis pubescens *Bess.*,
 Sideritis montana *L.*,
 Anagallis coerulea *Schieb.*,
 Juncus Gerardi *Lois.*,
 Agrostis alba *L.*,

Bromus commutatus Schrad.,
Bromus unioloides H. B. et K.,
Aegilops cylindrica Host. met meer dan zes bloempakjes.

Een soortgelijk terrein werd door mij gevonden tegenover de meelfabriek onder Zoeterwoude, langs den Hoogen Rijdijk bij mijlpaal 21.4. Aanleiding daartoe was het terugvinden van talrijke exemplaren van *Amsinckia lycopsioides*, *Lehm.* op dezelfde plaats voor eenige jaren door Mej Michelsen gevonden. Ook de herkomst van deze en de volgende planten is niet twijfelachtig. Vermelding verdienen:

Adonis aestivalis L.,
Sisymbrium pannonicum Jacq.,
Silene dichotoma Ehrh.,
Agrostemma Githago L.,
Lychnis vespertina Sibth.,
Turgenia latifolia Hoffm.,
Caucalis daucoides L.,
Echium vulgare L.,
Artemisia Absinthium L.,
Myosotis intermedia Lk.

De Flora Batava bracht ons dit jaar ook verschillende planten aan, die ter afbeelding werden aangeboden, vaak door personen, die niet tot onze Vereeniging in eenigerlei betrekking staan.

Zoo is het mij mogelijk melding te maken van de volgende nieuwe indigenen:

1°. ingezonden door den Heer H. J. Kok Ankersmit:
 **Euclidium syriacum* R. Br. en
 **Rosa arvensis* Huds.;

2°. door den Heer E. Heimans, redacteur der »Levende natuur» te Amsterdam:

**Ramischia* (*Pyrola*) *secunda* Garcke, tusschen talrijke *Pyrola minor* in de bosschen niet ver van Hummelo;

3°. door bemiddeling van den Heer F. W. van Eeden:
Verbascum thapsiformi-nigrum Schiede, op de
 buitenplaats Schuil en Rust gevonden door de dames van
 Lennep.

Valeriana sambucifolia Mik. door den Heer W. C.
 van Embden bij Utrecht verzameld. Ik vermeld deze plant,
 omdat het mij bij nauwkeurig onderzoek gebleken is, dat er
 geen enkel vast kenmerk voor deze soort gevonden wordt en
 dat men derhalve alle *Valeriana officinalis* exem-
 plaren, waarbij door invloeden op haar groei het aantal der
 bladparen tot minder dan 6 beperkt is, onder den soortsnaam
Valeriana sambucifolia kan rangschikken.

Dezelfde Heer zond voorts nog mooie exemplaren van:

Tragopogon orientalis, L. evenzoo van Utrecht
 afkomstig.

De Heer Heukels zond nog ter afbeelding in de Flora
 Batava:

**Myagrurn perfoliatum L.* en

**Cerinth minor L.* ofschoon hiervan geen exemplaren
 voor de Vereeniging werden afgestaan. Ik memoreer dan ook
 slechts het voorkomen dezer planten in ons vaderland, ofschoon
 mij de juiste groeiplaats niet bekend is geworden.

Ook nog andere niet leden onzer Vereeniging gaven blijken
 van belangstelling in ons streven. Behalve van den Heer
 J. R. Katz ontvingen wij planten van den Heer van der
 Lek, student te Leiden. Voor het Vereenigingsherbarium
 werden de navolgende planten afgestaan:

Potentilla norvegica L.,

Potentilla inclinata Vill. virescens Besser bei-
 den van den Haag,

Valerianella carinata Lois van Loosduinen,

Pulmonaria officinalis L. Bosch te Rijswijk,

Hieracium aurantiacum L. en

Hieracium murorum Poll. beiden langs den Leidschen
 straatweg bij den Haag,

Carex strigosa Huds. van de bekende groeiplaats.

Van den Heer K. Bisschop van Tuinen ontvingen wij:

Sideritis montana L. in 1895 aan het Pothoofd verzameld, van welke plaats diezelfde plant ons zeer onlangs werd toegezonden door den Heer Katz.

Een van de weinige planten, dit jaar nog door Prof. Suringar verzameld is:

Ficaria ranunculoides Mönch.

Aanleiding tot het inzamelen van zulk een gewone plant werd gegeven doordien zijne opmerkzaamheid gedurende zijn verblijf in België, ter gelegenheid van de Tuinbouwtentoonstelling te Gent, werd gevestigd op het verschijnsel dat *Ficaria* bij de ontwikkeling harer vruchten veel overeenkomst vertoont met de *Batrachia*, doordien de bloemsteel eerst opgebogen, bij de vruchtvorming zich in tegengestelde richting kromt, zoodat de rijpende vruchtjes direct met den grond in aanraking komen. Ditzelfde verschijnsel kon ook in ons land algemeen waargenomen worden, waaruit bovendien nog bleek dat *Ficaria* in ons land algemeen rijpe vruchten maakt, ofschoon die maar zelden verzameld zijn, waarschijnlijk ten gevolge van het feit, dat men aan *Ficaria* nadat men haar eens, misschien in zijn jeugd, verzameld heeft, niet meer die opmerkzaamheid wijdt, die zij wel verdient. Een groot aantal fructificeerende exemplaren werden dit jaar ingezameld van verschillende groeiplaatsen.

Zelf bezocht ik, zoowel gedurende de excursies met studenten als op eigen gelegenheid, verschillende plaatsen van ons vaderland; bovendien mogen hier nog enkele planten, voornamelijk in 1895 verzameld, vermelding vinden, die tot nog toe niet ingezonden waren en hoofdzakelijk uit Texel afkomstig zijn.

Sisymbrium Columnae L. Stadsmestvaalt bij Schiedam,

Alyssum calycinum L. Coxdorp, reeds vroeger vermeld,

Lepidium Draba L. van den Hoek van Holland, langs den Rijnsoever bij Arnhem en door Mej. van der Sande bij Voorburg verzameld,

Viola palustris L. van Texel, bij Goor en Markelo, op laatstgenoemde plaatsen door Goethart en mij gevonden,

Viola hirta L. Velserbosch en Groot Berkhey,

Geranium dissectum L. algemeen op de dijken bij Schiedam,

Medicago maculata W. bijna de eenige plant op den Westfrankenlandschen dijk nabij Schiedam,

Trifolium pratense L. fl. albis Zoeterwoude,

Anthriscus vulgaris P. Raaiweg bij 's Graveland,

Potamogeton zosteræfolius Schum. bij Nieuwersluis,

Juncus balticus W. Texel,

Ophioglossum vulgatum L. langs dijkjes op Texel,

Corydalis claviculata D.C. Nijkerk en Barneveld algemeen,

Sisymbrium Columnae L. Molen te Voorthuizen,

Farsetia incana R.Br. Rijnsoever bij Arnhem,

Lepidium ruderales L.,

Brassica elongata Ehrh.,

Brassica nigra Koch.,

Sinapis arvensis L.,

Sinapis arvensis L. var. *orientalis*, uit den omtrek van Zaandam, waar ik het vorige jaar te vergeefs naar de nieuwe *Bidens*-soorten heb gezocht,

Sisymbrium Columnae L. van Noordwijk, die ten vorige jare als *S. Irio* forma werd vermeld,

Camelina microcarpa Andr. Voorthuizen,

Malachium aquaticum Fr. van dezelfde plaats,

**Malva moschata* L. β . *intermedia*, bij den korenmolen aldaar,

Medicago sativa L. Petroleumhaven bij Amsterdam,
Medicago media P. Werkendam,
Melilotus parviflora Dess. uit een bloemkweekerij
 bij Leiden,

Rosa canina L. *δ. collina* Wassenaar,
 **Artemisia annua* L. Rijnsoever bij Arnhem,

Aster salignus W.,

Cirsium arvense Scop. var. *setosum*, van dezelfde
 plaats,

Vaccinium Oxycoccus L. Kootwijkerveen,

Ballota foetida Lam. waarvan de in de schaduw groeiende exemplaren reukeloos waren. Met den gewonen vorm bij Bloemendaal aangetroffen,

Utricularia minor L. Kootwijkerveen,

Amarantus retroflexus L. Arnhem,

Potamogeton polygonifolius Pourret een afwijkende vorm uit het Kootwijkerveen,

Monotropa hypopithys L. mij door den Heer H. W. Dros te Bennekom uit die plaats toegezonden, welke mij ook bloeiende exemplaren van

Solanum rostratum Dun. zond, ten bewijze dat die plant aldaar nog niet verdwenen is.

De Heer A. J. M. Garjeanne zond voor het Vereenigingsherbarium in:

Ambrosia artemisiaefolia Willd. uit Amersfoort.

Als opslag in het gras van den Leidschen Hortus werd door mij gevonden:

Ajuga genevensis L. tot nog toe slechts een paar maal in Limburg verzameld.

Het gras waarin de plant voorkwam bleek volgens mededeeling van den leverancier Italiaansch Raygras, afkomstig uit Engeland. Omtrent de herkomst der plant wordt men hierdoor niet veel wijzer.

Ten slotte wijs ik op de door mij op de Noordzee eilanden

ten vorige jare verzamelde planten, reeds elders gepubliceerd. Nieuw voor de daarbij aangegeven eilanden zijn :

- Batrachium Petiveri* *Prod.* Terschelling Ameland,
Erysimum Cheiranthoides *L.* Schiermonnikoog,
Spergula Morisonii *Boreau* »
Epilobium palustre *L.* »
Galium elongatum *Presl.* »
Tussilago Farfara *L.* »
Cirsium anglicum *D.C.* »
Convolvulus Soldanella *L.* Ameland,
Salix viminalis *L.* Schiermonnikoog,
Juncus balticus *W.* Ameland,
Carex teretiuscula *Good.* Schiermonnikoog.

Het zij mij eindelijk veroorloofd omtrent de nieuwe indigenen of sommige minder bekende planten een paar opmerkingen te maken :

Ranunculus arvensis *L. β. tuberculatus* *Koch.* onderscheidt zich van *α. genuinus* doordien de vrucht aan beide zijden met vooruitspringende stompe tanden is bezet en niet gedoornd is. Een derde variëteit *γ. inermis* heeft geheel weerlooze vruchten, de rand weinig vooruitspingend en zonder tanden, aan beide zijden met vooruitspringende, in elkander vloeiende aderen. Deze vormen naderen eenigszins tot *R. muricatus*, die echter door de ronde of niervormige wortelbladen en de gesleufde bloemstelen gemakkelijk te onderscheiden is.

Erysimum crepidifolium *Bb.* *Ic.* 1. f. 13 is het meest verwant met *E. repandum* *L.* waarvan zij zich onderscheidt doordien de bloemstelen 2—3 maal korter zijn dan de kelk en stomp vierkante hauwen, die ruggelings eenigszins samengedrukt zijn. De bladen zijn lancetvormig, bochtig of uitgeschulpt getand of gaafrandig, aan den top evenals bij

E. repandum teruggebogen, eenigszins ruw door enkelvoudige of 3-armige haren, de onderste stomp, kort stekelpuntig, in den bladsteel versmald, de bovenste spits, zittend. Bovendien is de plant tweejarig. Zij stamt uit Zuid-Oostelijk Europa, waar zij voorkomt op droge, steenachtige hellingen, op rotsen, muren, en langs wegen, voornamelijk op kalkhoudenden bodem. In Duitschland komt zij hier en daar verspreid voor, ontbreekt in de fransche flora.

Euclidium syriacum L. Het geslacht onderscheidt zich van alle overige Crucifeeren door de niet openspringende nootachtige vrucht met 2 éénzadige hokjes. De kenmerken van het geslacht zijn:

Kelk uitstaande. Bloembladen langwerpig-spatelvormig. Meeldraden vrij, ongetand. Hauwtjes klein, eivormig, overlans tweehokkig, waarbij de naden der niet openspringende kleppen duidelijk zichtbaar zijn, stomp of door den elsvormigen snavelvormigen stijl gekroond. Stempel tweelobbig. Zaden in elk hokje afzonderlijk, hangend. Zaadlobben aanliggend.

Eenjarige stijve kruiden met vorksgewijze vertakkingen; bloemtrossen tegenover de bladen; bloemen klein, zittend, wit, gelijkende op *Anastatica*.

E. syriacum L. door vertakte haren ruw, bladen langwerpig-lancetvormig, onverdeeld; bloembladen weinig boven den kelk uitstekend; vruchtdragende trossen stijf opgericht, eenigszins teruggebogen, hauwtjes ruw, door den blijvenden stijl scheef gesnaveld; ☉.

Geografische verspreiding: Hongarije en de Donauvalleien, Songaria, noord-westelijk Indië. Zij werd aangetroffen op bouwlanden en op woeste plaatsen in Anatolië, Syrië, Turksch en Russisch Armenië, Taurië, Noord en Zuid Perzië enz. Ook reeds in Duitschland ingevoerd.

Bij ons te lande waarschijnlijk met zaai-zaad ingevoerd. Haar plaats bij onze indigenen zal moeten zijn tusschen *Neslia* en *Cakile*.

Malva Alcea L. c. fastigiata Cavanilles. Diss. 2 p. 75 t. 23 f. 2.

Bladen niet zoo diep gespleten als bij de hoofdsoort, onderste met 5 afgeronde lobben, middelste tot over het midden 5-spletig, bovenste 3-spletig, de slippen lang, breeder, aan de basis weinig versmald, van de basis af tot het midden gaafrandig, dan ongelijk getand, vlak 3-spletig, middenslip veel langer en spits; bovenste bladen aan de basis samengetrokken, ei- of wigvormig, of bladen met kortere, rondere, met bijna tot den voet getande slippen; bloemstelen reeds bij den bloei ongeveer 3 c.M. lang.

Komt voor in Istrië, de Krain, Zuid-Tyrol, Vorarlberg, Oostenrijk, Luxemburg, waarschijnlijk ook op andere plaatsen ingevoerd.

Ik vond van deze verscheidenheid exemplaren in 's Rijks Herbarium, door de Beyer bij Nijmegen verzameld, ten eerste afkomstig van Dr. Schultes, ten andere uit het herbarium Reinwardt; beide planten moeten dus in het Vereenigingsherbarium overgegaan. Is reeds in den Prodrusus vermeld.

Zeer gelijkend op deze variëteit zijn de planten door mij uit Voorthuisen medegebracht, alwaar zij op den aarden wal om den korenmolen in menigte te vinden waren. Zij onderscheiden zich echter door de beharing, die niet als bij *M. Alcea* uit sterharen bestaat, doch uit lange enkelvoudige haren met knobbelvoet, alzoo behooren tot *Malva moschata*.

Zij komen overeen met de verscheidenheid

**M. moschata L. β. intermedia Gr. et Godr.* (Fl. fr. 1. p. 289. Feuilles caulinaires divisées en lanières étroites; les radicales réniformes, crénelées), zooals uit bijgaande vergelijkingsplant te zien is, welke verzameld werd bij Bagnère de Luchon, in de Pyrénées centrales.

Medicago denticulata Willd. wordt tegenwoordig algemeen tot *M. hispida Gärtn.* teruggebracht, die dan onderverdeeld wordt in:

- a. *apiculata Willd.*
- b. *denticulata Willd.*
- c. *lappacea Lam.*
- d. *Terebellum Willd.*
- e. *nigra Willd.*

Alle planten van Zuid-Europa, die nu en dan in andere landen worden ingesleept. De beide eerste werden reeds vroeger in ons land waargenomen en onderscheiden zich door de lengte en den vorm der stekels.

Medicago falcata L. forma tenuifoliolata.

Reeds de beschrijving van *Medicago falcata* laat zoo-veel ruimte voor afwijkingen over, dat het bijna onnoodig is enkele dier afwijkingen afzonderlijk te vermelden. Toch moge dit het geval zijn met een bizonderen vorm, die in de laatste jaren herhaaldelijk en op verschillende plaatsen werd aange- troffen en waarop nu weer mijne opmerkzaamheid gevestigd werd door de inzendingen van de Heeren Kok Anker- smit en Lako.

In de beschrijvingen leest men: Stengels zoowel als de bla- den aangedrukt, donsharig, of kaal, bladen 3-tallig, gesteeld, blaadjes lang omgekeerd eivormig tot lijn-wigvormig, aan den top zeer klein getand of gaafrandig stomp of uitgerand, met stekelpuntje.

De afwijkende vormen onderscheiden zich door grijzer be- haring en smallere bladvormen, die nu eens lang lijnvormig, gaafrandig zijn, van boven loodrecht op de middelnerf uitge- rand, met twee zijdelingsche tandjes en de tot een korter of langer stekelpuntje verlengde hoofdnerf, dan weer lang, lang- werpig met wigvormig versmalden voet, terwijl bij allen de bloemtrossen minder rijkbloemig zijn, soms tot 2-3 bloemen zijn gereduceerd. Het voorkomen dezer afwijkende vormen, tegelijk met normale vormen, zooals uit de exemplaren van Zutfen en Arnhem blijkt, doet mij hierin een bepaalde vorm zien, die ik met den naam van

Medicago falcata L. forma *tenuifoliolata* wil aanduiden.

Er is mij nergens in de mij toegangelijke litteratuur gebleken van zoodanige variëteit, alleen De Candolle (Prod. 2. p. 172) geeft op *β. annularis* (Ser. mss.), foliolis angustioribus minoribusque, leguminibus magis arcuatis subcochleatis. *M. annularis* Besser! in litt. Ofschoon de bladvorm wel eenigszins met de beschrijving overeenstemt, zijn de peulen in onze exemplaren volkomen gelijkend op die van de gewone *M. falcata*. Het schijnt dat Besser naderhand zijn vorm beschreven heeft in Prim. Fl. Galic. II. p. 127, echter berust hier het onderscheid op de ringvormig gewonden peul.

Trigonella orthoceras Karlin et Kiriloff Bull. Mosq. XV. p. 399.

Opgericht, aangedrukt behaard, steunblaadjes half pijlvormig getand, blaadjes omgekeerd eivormig aan den top getand, bloemstelen zeer kort, bloemen 2—4 zittend, tanden van den kelk, die iets kleiner is dan de bloemkroon, elsvormig, iets langer dan de buis; peulen aangedrukt zachtharig, lijnvormig, een weinig samengedrukt, recht, netvormig geaderd, met in de lengte gestrekte mazen.

Eenjarige plant uit de transcaucasische Russische provincien.

Zij werd ook gevonden in 1894 in de Rüdgersdorfer colonie bij Berlijn.

Trifolium diffusum Ehrh. Beitr. 7. p. 165.

Omtrent deze plant, sedert vele jaren op het Pothoofd voorkomende en na dien op verschillende soortgelijke plaatsen teruggevonden, zij het mij veroorloofd een paar opmerkingen te maken, daar de plant, zooals die bij ons voorkomt, niet beantwoordt aan de beschrijvingen.

Raadpleegt men de Zakflora, dan stuit men terstond op het bezwaar dat de geopende bloemkronen niet of slechts weinig

langer zijn dan de sterk gewimperde kelktanden; bovendien schijnen de individuen ook te verschillen in het aanwezig zijn van omwindselbladen, daar deze evenals bij *T. pratense* *L.* al of niet kunnen voorhanden zijn.

De beschrijving aldaar is waarschijnlijk genomen naar *Koch's* Synopsis, waar omtrent de kelkslippen gezegd wordt: »die 4 obern 2 × so lang als die Kelchröhre, so lang als die Kronröhre, der unterste 3 × so lang als die Kelchröhre, und über die Hälfte der Flügel hinaufreichend.»

Van de omwindselbladen spreekt *Koch* niet, doch zegt alleen dat de bovenste bladen tegenoverstaande zijn en zittend.

Grenier en *Godron* daarentegen zeggen onvoorwaardelijk: »Stipules qui enveloppent la base du capitule peu dilatées et surmontées l'une et l'autre d'un limbe à 3 folioles.» De lengte der kelktanden noemen zij niet verschillend van die bij *T. hirtum* *All.*, waar zij als twee maal langer dan de buis worden beschreven.

Boissier geeft in zijn standaardwerk een zeer juiste beschrijving, ofschoon ook hij de hoofdjes met omwindselblaadjes opgeeft; van de kelktanden zegt hij terecht: *Calyeis corollam roseam subaequantis laciniis a basi latiori trinervi subulatis plumosis tubo triplo longioribus rectis, fauce pilosa aperta.*»

Men komt echter bij *Boissier* nooit tot *T. diffusum* omdat hij in zijn »Dispositio specierum orientalium» deze plant brengt en terecht tot de sectie *Lagopus*, doch deze 1-zadige peultjes toeschrijft, terwijl *T. diffusum* 2-zadige peultjes bezit, wat ook door alle andere floristen wordt opgegeven.

Vergelijking met authentiek materiaal heeft reeds vroeger uitgemaakt en heeft mij nu ook weer bewezen dat de ingevoerde klaversoort werkelijk is *Trifolium diffusum Ehrh.*, doch dat de moeielijkheid om haar te determineeren schuilt bij de onvolkomenheid der beschrijvingen bij verschillende auteurs.

De volledige beschrijving moge aldus luiden:

Stengels, lang, recht of neerliggend, van onder af ver uitstaande, bochtig vertakt, met de takken, bladen en bloeistengels afstaand lang- ruwharig; steunblaadjes witvliezig, behaard, lang, aan de basis de bladsteel omvattend; hun vrije gedeelte breed-driehoekig, lancet-priemvormig toegespitst, borstelig gewimperd, bij de omwindselbladen zeer verbreed. Bladen drietallig, de onderste tamelijk langgesteeld, de bovenste overstaande, zittend; blaadjes der onderste bladen klein, omgekeerd hartvormig, die van de volgende grooter, lang omgekeerd ei-wigvormig of eilangwerpig of lang elliptisch, stomp of licht uitgerand met zeer kort spitsje; aan den top onduidelijk getand of gaafrandig; hoofdjes alleenstaand, eindstandig, tamelijk groot, ei-kogelvormig, door de steunblaadjes der omwindselbladen gedragen, zeer ruwharig; bloemen zittend, opgericht; kelk klokvormig, 10-nervig, dicht behaard, de tanden aan de basis 3-nervig, lijnborstelvormig, dicht vedervormig gewimperd, van ongelijke lengte, vele malen langer dan de kelkbuis en meestal boven de geopende bloemkroon uitstekend; keel niet door de behaarde schubben gesloten; bloemkroon eerst witachtig, bij den bloei roze-rood; peultje vliezig, met een deksel openspringend, bijna uit de kelkbuis uitstekend, 2-zadig. Een of tweejarige plant.

Potentilla opaca L.

De naam *P. verna* is reeds in het eigen herbarium van Linnaeus een verzamelwoord, die voorkomt in zijn *Species Plantarum* Ed. 1. p. 494 (1753) met de opgave: »In Europae pascuis siccis frigidioribus» van welke Linnaeus zelf later in *Flora Suecica* Ed. II. (1755) en in *Spec. Pl.* Ed. II. p. 713 (1762) *Potentilla aurea* en *P. opaca* afgrensde. Op de echte Linneaanse *P. verna*, die voorkomt in de Skandinavische gebergten en op de Schiefergebergten der centrale Alpen wederkeert, past de beschrijving, die ik evenals de meeste bijzonderheden aan Kerner's »*Flora exsiccata austro-hungarica*» ontleen:

P. rhizomate magno e stipulis residuis nigro vel fusco, caule

firmitate succoso, erectiusculo paucifloro, plus minus rubente, pubescente, foliis quinatis ambitu rotundis, foliolis late obovatis cuneatis, apice rotundatis inciso-crenatis vel obtuse serratis parum pubescentibus vel nudis, dentibus subumbricatis. Stipulis omnibus ovato-lanceolatis vel ovatis, sepalis exterioribus ovato-lanceolatis, interioribus ovatis acutis brevioribus pilosiusculis margine plerumque purpurascens; petalis obcordatis, subrotundo-cuneatis calyce maioribus aureis, basi saturatius luteis.

De door *Linnaeus* in *Sp. pl. ed. II.* afgescheiden en daar *Potentilla opaca* genoemde soort is daarentegen *P. verna* der meeste nieuwere auteurs.

De *P. opaca* dezer auteurs en voornamelijk van *Koch* heeft *Linnaeus* echter waarschijnlijk niet gekend. Deze werd het eerst door *Crantz* onderscheiden en *P. rubens* genoemd.

Zij onderscheidt zich van *P. opaca L.* (*P. verna aut. rec.*) door de niet wortelende en niet neergebogen stengels, zoowel als door de teerheid van al haar deelen, de afstaande beharing, de rood aangeloopte stengel en door de 7-9 tallige blaadjes.

De verwarring van deze soorten is echter onbeschrijfelijk, want in de nieuwste uitgave van *Koch's Synopsis* wordt door *Focke* *P. verna L.* als *P. villosa*

P. opaca L. als *P. verna*

beschreven, terwijl *P. rubens Zimm.* gezegd wordt te hebben »Stämmchen kurz, kriechend oft wurzelnd.»

Wij zouden derhalve het best doen de naam *P. verna L.* uit onze flora te schrappen en daarvoor te stellen *P. opaca L.*, daar al onze *P. verna*-exemplaren, voor een groot deel uit de duinen afkomstig, met laatstgenoemde soort overeenstemmen. In de beschrijving behoeft geen verandering te komen.

Fragaria Virginiana Ehrh. Beitr. 7. p. 25.

Door den Heer *Posthumus* in 1896 aan een zanderij

te Oosterwijk (N. B.) verzameld, schijnt mij toe wel tot genoemde soort te behooren, ofschoon het ingezonden exemplaar niet zeer geschikt is om de kenmerkende eigenschappen te vertoonen. Deze toch zijn: onvolkomen tweehuizig; in alle deelen grooter dan de Europeesche soorten; kelkbladen bij de vrucht afstaande; schijnvrucht groot, met verspreide, in groefjes van den vruchtdrager ingezonken vruchtjes; zijblaadjes kort gesteeld.

Zij stamt uit Noord Amerika en wordt veelvuldig gekweekt. Het ingezonden exemplaar zal dan ook wel een verdwaalde cultuurplant zijn.

Rubus saxatilis L.

behoort tot de weinige kruidachtige *Rubus* soorten, die door Focke tot de *Rotte Cylactis* gebracht werd, zich onderscheidende van *Chamaemorus* door de meerbloemige stengels. De volgende beschrijving ontleen ik aan Focke's bewerking der *Rubi* in Koch's *Synopsis* Ed. III.

Stengel 1 jarig, rondachtig, behaard, fijn gestekeld; de onvruchtbare verlengd, nederliggend, in den herfst dikwijls aan den top wortelend, de vruchtbare rechtopstaande, ongeveer 10—25 c.M. hoog; steunblaadjes aan de vruchtbare stengels eivormig of breed langwerpig, aan de onvruchtbare smaller; bladen 3-tallig, blaadjes ingesneden-dubbelgezaagd, aan beide zijden groen en behaard; bloemen 3-10 aan het eind van den stengel bijna tuilvormig opgehoopt, buitendien vaak 1-2 op okselstandige takjes, gesteeld, klein; bloembladen rechtopstaand, smal, wit; meeldraden opgericht, de stijlen ver in lengte overtreffend; vruchtjes weinige (1-6) groot, nauwelijks samenhangend, seharlakenrood. Zij komt voor, in beschaduwde vochtige boschstreken, op kalkhoudende gronden, door geheel Europa verbreid; het liefst in de voorgebergten en de woudstreken der Alpen, doch ook in het middendeutsche bergland en in de noorddeutsche vlakte en daar voornamelijk in de buurt van de

Noord- en Oostzee. De vindplaats bij Ter-Apel sluit zich hierbij derhalve goed aan.

Rosa arvensis Huds. (1762), waarvoor men volgens Garcke beter den naam *Rosa repens* Scopoli (1760) zoude gebruiken, heeft gelijkvormige stekels, die stevig en sikkelvormig zijn. De stijlen zijn vergroeid, tot een zuil van gelijke lengte als de meeldraden. De volledige beschrijving luidt als volgt:

Takken verlengd, zweepvormig nederliggend; blaadjes rond-elliptisch, grof gezaagd van onderen niet glanzig; bloemstelen zeer lang, kelktanden onverdeeld of zwak vindeelig, afvallend van de rechtopstaande, bijna kogelvormige vrucht. Kelkbuis kaal, bloemen wit, reukeloos.

Zij komt veel voor tegelijk met *Rosa canina* in heggen en in ruigten in West- en Centraal-Europa en bijna even algemeen, maar niet zoover noordelijk. In Engeland en Ierland overvloedig, zeldzamer in Schotland; in Duitschland verspreid voorkomende en ook hier in het zuiden overvloediger.

Artemisia annua L.

Deze plant behoort met *Artemisia Tournefortiana* Rchb. als eenjarige soort tot de sectie Absinthium, gekenmerkt door een behaard receptaculum en ongelijkslachtige hoofdjes waarvan de straalbloemen vrouwelijk, de schijf bloemen tweeslachtig, maar allen vruchtbaar zijn.

De soort kenmerkt zich voorts door den gladden opgerichten, gevoorden stengel, die eindigt in een samengestelde wijd vertakte groote pluim. Wortelbladen lang gesteeld, in omtrek driehoekig-eivormig, tweemaal vinvormig ingesneden, eerste segmenten gesteeld, de segmenten van de tweede orde langwerpig, vinvormig verdeeld in scherp getande slippen; hoofdas niet getand; bloei-bladen zittend en kleiner, met lijnvormige slippen; hoofdjes klein, bolvormig, met knikkende bloemstelen, de buitenste schubben van het onbehaarde omwindsel weinig

in aantal, langwerpig lijnvormig, kruidachtig; de binnenste bijna rond, droog vliezig.

Eveneens een Levantische soort, die waarschijnlijk met granen uit Zuid-Rusland tot ons gekomen is.

Matricaria discoidea. D.C.

onderscheidt zich voornamelijk van de gewone Kamille, behalve door gedrongener groei, door het gemis der straalbloemen en doordien de kroon der schijfbloemen 4-tandig is, bij *Matricaria Chamomilla* L. daarentegen 5-tandig. Zij stamt uit Oost-Azie en Westelijk Noord-Amerika, doch is nu op verscheiden plaatsen in groote menigte verwilderd en ingeburgerd. In geheel Denemarken en vooral om Kopenhagen was het de meest algemeene plant, die ik er aantrof.

Ik vermoed dat zij van het Noorden van Europa uit tot ons gekomen is, waarschijnlijk met hout dat tot de lucifers-fabricatie werd gebruikt.

Alzoo is er weer een plant geschrapt van het lijstje, waarop met zekerheid aangeteekend staat dat zij te een of andere tijd in ons land zal verschijnen.

Ramischia (Pyrola) secunda Garcke met eivormig-lancetvormige, scherp doch fijngetande bladen; bloemen in dichte, eenzijdige trossen, bloembladen wit, samennijgend, meeldraden uitstekend zonder buisvormig verlengsel, stijl lang, recht, aan den top zonder kraag; stempel stervormig 5-lobbig, tweemaal breeder dan de stijl; doosvrucht teruggebogen.

Zij bewoont geheel Noord- en Midden-Europa, noordelijk Spanje, Italië, Sicilië, de Donaustréken, geheel Siberië, Japan Noord-Amerika en Mexico.

De plant is gemakkelijk te herkennen aan de naar eene zijde gekeerde bloemtrossen; van *Pyrola minor* onderscheidt zij zich o. a. door den veel smalleren stempel, maar bovendien door het gemis van de buisvormige verlengsels der helmknoppen.

Bovendien werd deze plant tot een afzonderlijk geslacht, *Ramischia Opiz.* gebracht, dat zich van *Pyrola* onderscheidt doordat het een 10-deelige klierring aan het onderste gedeelte van het vruchtbeginsel heeft, die bij *Pyrola* ontbreekt, terwijl bij dit geslacht de stuifmeelkorrels tot tetraden verbonden blijven, terwijl deze bij *Ramischia* bij rijpheid geheel los zijn. De soortnaam is dan *R. secunda Garcke.*

Ofschoon deze plant reeds in den Prodrômus werd opgegeven, moet zij toch als nieuwe indigene beschouwd worden. Zij werd namelijk vroeger gevonden tusschen een aantal exemplaren van *Pyrola rotundifolia*, die in de hollandsche duinen, vermoedelijk bij Wassenaar verzameld waren.

Deze plant was daartusschen waarschijnlijk verdwaald, terwijl ik haar ook niet meer in het Stamherbarium heb teruggevonden.

De Heer E. Heymans heeft dus den wensch van den Heer van den Bosch vervuld, wanneer deze namelijk zegt in *Kruiddk. Arch. I. 2** p. 21. »Ik wilde ze echter niet met stilzwijgen voorbijgaan, omdat er tegen hare indigeniteit geen argument a priori meer bestaat en ik integendeel vermoed dat zij zoowel als andere soorten van dit geslacht, bij ons slechts op eenen ontdekker wacht.»

Scopolia carniolica Jacq.

werd gevonden door den Heer van Eeden in 1880 op Sparenwoud, doch reeds lang voor dien tijd door den Heer Kok Ankersmit op de hofstede Welgelegen bij Apeldoorn. Van laatstgenoemde vindplaats was de plant nog niet ver- tegenwoordigd in ons herbarium.

Heliotropium europaeum L.

Kenmerken van het geslacht: kelk 5 deelig, blijvend of met de vrucht afvallend. Bloemkroon trechter- of schotelvormig met 5 lobbigen of -deelligen zoom, vaak met 5 intercalaire

tusschen de bochten ingeplante slippen vermeerderd. Helmknoppen bijna zittend met een somtijds in een verlengsel uitlopend helmbindsel. Stijl enkelvoudig. Stempel aan de verbreede basis door een vleezigen ring omgeven, kort hoedvormig of kegelvormig of verlengd elsvormig, onverdeeld of tweedeelig. Nootjes 4 (soms door abortus minder) gescheiden of lang samenhangend of bij paren vergroeid of zeldzamer tot een eenzadige nootvrucht vergroeid.

H. europaeum L. eenjarig, groen, ruw door korte, aangedrukte haren met knobbelvoet. Stengel recht, vertakt. Bladen gesteeld, elliptisch, stomp; bloemaren alleenstaand of gepaard, dichtbloemig. Kelk behaard met lijnvormige, bij vruchtrijpte afstaande slippen. Kroon met behaarde buis, even lang als de kelk, korter dan de zoom.

Helmknoppen in het onderste gedeelte van de buis ingeplant. Stempel verlengd kegelvormig, aan de basis zeer spaarzaam behaard, overigens kaal, de kale korte stijl zeer veel in lengte overtreffend. Nootjes glad of kort ruwharig, putrimpelig.

Zij behoort thuis in Midden- en Zuid-Europa, van België en Midden-Duitschland tot de Donaustreken en Zuid-Rusland en in Noord-Afrika.

Zij werd bij ons opgegeven in de Zakflora, ofschoon het mij onbekend is waar of wanneer zij vroeger in ons land werd aangetroffen, daar de Prodrusus haar niet vermeldt, zij in het Archief nergens besproken is en bovendien ook niet in het Vereenigingsherbarium aanwezig is.

Het is derhalve eene nieuwe indigena.

Suringar geeft op: vroeger een enkele maal langs rivieren gevonden, ofschoon ik niet weet waar dit geweest is. Zij zal ook toen wel op dezelfde wijze zijn ingevoerd als tegenwoordig n.l. niet door het water als zoodanig, dan veeleer bij het uitladen van schepen. Op die wijze toch heeft zij zich in Noord-Duitschland verspreid, waar zij, ofschoon onbestendig, werd aangetroffen, in het Rijn- en Maindal, langs de Nahe, in

het Moezeldal enz. Hare groeiplaats bij Dordt wijst er op dat zij ook aldaar door vreemde zaden zal aangevoerd zijn.

Verbascum thapsiformi-nigrum Schiede de pl. hybr. 36: Mert. et Koch. D. fl. 2—p. 211;

V. adulterinum Koch. Syn. Ed. I. p. 512.

De plant bij Haarlem gevonden, waarvan een exemplaar in den tuin van het Paviljoen is overgebracht, was te groot om in haar geheel gedroogd te worden; het herbarium-materiaal is slechts fragmentarisch. De teekening voor de Flora Batava geeft een juist overzicht van den habitus. Daar zij niet overeenstemt met eenige beschrijving van een *Verbascum* soort, is het vermoeden gewettigd haar voor een hybride te houden, te meer daar zij geen vruchten vormt. Er zijn talrijke hybriden bekend en beschreven, maar juist de inmenging van twee soorten zal maken dat de hybriden nu eens meer op de eene, dan weer meer op de andere der ouders zullen gelijken en dat dus een hybride, uit twee soorten ontstaan, kan verschillen van een andere hybride, uit dezelfde soorten met dezelfde geslachtsverdeeling voortgesproten.

Onze plant komt in eigenschappen overeen met *V. nigrum* en *V. thapsiforme*, die beide in de duinen voorkomen en dus tot vorming van zoodanige hybride aanleiding kunnen geven.

De beschrijving van *V. thapsiformi-nigrum* bij Grenier en Godron past wel op onze plant, die echter afwijkt doordien de bladeren niet zijn »brièvement pubescentes" maar aan beide zijden kort kroesharig viltig; bovendien hebben de stengelbladen met hun hartvormig stengel-omvattenden voet meer overeenkomst met die van *Verb. nigrum* dan met die van *Verbascum thapsiforme*, waar ze tot de inplanting van het volgende blad afloopen.

Volgens de beschrijving zijn de bladen bij *V. thapsiformi-nigrum*: de onderste groot, oblong, bochtig-gekarteld, in den bladsteel versmald: de stengelbladen van middelbare grootte,

ovaal, aangespitst, zittend, kort aflopend; de bladen der takken zittend, niet aflopend.

Eindelijk zijn bij onze plant de haren waarmede de helm-draden bezet zijn gedeeltelijk wit, gedeeltelijk n.l. de bovenste paars; volgens de beschrijving moeten zij alle paars zijn, zoodat onze vorm een nog meer intermediair karakter draagt.

Galeopsis pubescens Besser

is reeds vroeger uitvoerig besproken nadat zij in overgrootte massa's bij Emmen was gevonden (zie: Kruidk. Archief. 2. V. p. 638.) Zij werd reeds op het Pothoofd door den Heer Kok Ankersmit gevonden, terwijl haar indigeniteit dagteekent van 1852, toen zij door den Heer Walraven op een meekrapveld werd aangetroffen. Uit dat alles blijkt dat wij ook hier met een met zaad ingevoerde plant te doen hebben.

Chenopodium opulifolium Schrad. van dezelfde vindplaats als de nu ingezonden plant werd reeds vroeger in het verslag van den Voorzitter besproken en toen reeds opgemerkt dat gemelde plant was *Ch. album*, die in zijn bladvorm inderdaad eenigszins gaat gelijken op *Ch. opulifolium* waarvan zij zich echter onderscheidt door het verschil in kleur van de bladen, maar vooral door den vorm dezer deelen, die bij de echte *Ch. opulifolium* zeer stomp afgerond moeten zijn.

De soortverschillen in het geslacht *Chenopodium* zijn echter meestal zeer lastig te onderscheiden, terwijl *Ch. album* een uiterst variabele soort is. De meeste der in het Rijks Herbarium zich bevindende exemplaren van *Ch. opulifolium* gelijken echter vrij goed op de Middelburgsche planten; bovendien laat de beschrijving dezer soort ook wel eenige rekbaarheid toe. Grenier en Godron b.v. zeggen: »Feuilles d'un vert pâle, tres-glauques en dessous, presque aussi larges que longues, arrondies-rhomboidales, ou ovales-rhomboidales, subtrilobées, à lobe moyen un peu plus long que

les latéraux et ordinairement tronqué ou obtus, sinué-denté; les supérieures de même forme que les inférieures, mais un peu plus aiguës." Ofschoon derhalve onze plant geen typische *Chenopodium opulifolium* is, is het mogelijk dat zij er toch toe behoort, maar ook ben ik zeer geneigd om aan te nemen dat *Ch. opulifolium* geen afzonderlijke soort is, doch wat men onder dien naam tot nog toe verstaan heeft, een uiterste vorm is van *Ch. album*.

Carex Buxbaumii Wahlb.

is een nieuwe indigena van de zuiverste soort, omdat het geen plant is die toevallig hier binnengesleept is, doch een soort wier aanwezigheid bij ons te lande tot nog toe onopgemerkt was gebleven.

In het bezit van 3 stempels, onderscheidt zij zich van hare geslachtsgenoten door rafelende bladscheeden, het eindstandige aartje van tweeërlei geslacht, beneden mannelijk, vrouwelijke aartjes meest drie allen opgericht, het onderste kort gesteeld. Onderst schutblad kruidachtig, even lang of langer dan de halm, aan den voet geoord. Kafjes der vrouwelijke bloemen lancetvormig, naaldvormig toegespitst, bruin met groene nerf. Urntjes licht gekleurd, gestippeld, elliptisch driekant, stomp, flauw generfd, met uiterst korten snavel, afgerond, zwart omrand, zeer oppervlakkig uitgesneden. Vruchtje bruin, gestippeld, ovaal-driekant in den afgestompten top versmald.

Bladen eenigszins blauw groen, smal lijnvormig, vlak, gekield met ruwe randen. Halm slank, recht, glad, driekant met vlakke zijden, ruw aan den top. Dikke, gelede, kruipende wortelstok met uitloopers.

Zij komt op moerassige weilanden in Europa verspreid voor, op sommige plaatsen talrijk, wat ook met de Nederlandsche groeiplaats het geval is.

Zij staat het dichtst bij *Carex limosa L.*

Carex extensa Good.

hoewel reeds voor onze flora opgegeven kan men ze toch als eene nieuwe indigena beschouwen. Ofschoon voor vele jaren reeds besproken, wil ik hier de kenmerken eenigszins uitvoerig herhalen, om de opmerkzaamheid op deze soort te vestigen, die misschien dikwijls is voorbijgezien. Haar voorkomen langs de zeestranden, nu op Rottum, doet het niet onwaarschijnlijk zijn dat de plant ook vroeger op Texel kan gevonden zijn, ofschoon zij in het Vereenigingsherbarium niet weer te vinden was, wat reeds op het tijdstip dat de Heer K o b u s onze Carices bewerkte, het geval was.

Eén mannelijk aartje, lijn langwerpig, geelbruin, bijna zittend; 2—3 vrouwelijke aartjes, deze opgericht, dicht met bloemen bezet, eivormig of langwerpig; de beide bovenste bijna zittend, dicht bij het mannelijk aartje; het derde indien aanwezig, eenigszins verwijderd, gesteeld; onderst schutblad kruidachtig, stengelomvattend, met smalle schijf, die ver boven den stengel uitsteekt. Schubben der vrouwelijke bloemen korter dan de vruchten, geelbruin met groene middelnerf, ovaal-elliptisch, langzaam in een kort, recht, kort tweetandig snaveltje versmald. Vruchtje witachtig, eivormig driekant versmald aan den voet, afgerond aan den top. Bladen licht groen, opgericht, stijf, langs de randen opgerold, borstelvormig, een weinig ruw langs de randen. Halmen opgericht, bochtig, flauw driekant, zeer glad. Plant zodevormend.

Volgens G a r c k e werd zij gevonden op vochtige plaatsen bij de zee, op moerassigen, vooral zilten bodem. Zoo bijv. op de eilanden van Borkum, Juist, Norderneij, Langeoog en van Oost-Friesland tot Holstein, Sleeswijk, Mecklenburg en Voor-Pommeren; ook zoude zij gevonden zijn in het Bour-tanger veen nabij Haren. De plant in 1859 door v a n d e r S a n d e L a c o s t e op Texel gevonden zal wel dezelfde geweest zijn, daar v. d. S a n d e L a c o s t e zich niet licht vergiste; waar zij echter gebleven is, is mij raadselachtig; misschien is zij bij een latere revisie tot een andere soort gebracht, waarmede zij in uiterlijke gelijkenis overeen kwam.

Immers door de schuin opgerichte, niet teruggebogen urtjes van *C. flava* onderscheiden, doet zij door haar habitus daaraan eenigszins denken. Door hare kenmerken komt zij in ééne groep met *C. distans*, *C. Hornschuchiana*, *C. punctata* en *C. laevigata*, van welke de twee laatstgenoemde nog niet in ons vaderland gevonden zijn.

Van *C. Hornschuchiana* en *C. distans* onderscheidt onze plant zich reeds op het eerste gezicht door de zeer lange, ver boven den top van het ♂ aartje uitstekende teruggeslagen bladachtige schutbladen en overigens doordien de twee of drie bovenste ♀ aartjes opeengehoopt vlak onder het ♂ geplaatst zijn, terwijl de urtjes die aan weerszijden gelijkmatig gewelfd zijn, zeer sterk generfd zijn. De snavel is bovendien veel korter en wijkt af zoowel van dien van *C. Hornschuchiana* als van dien van *C. distans*, doordien de tanden zoowel binnen als buiten ongetand zijn.

Carex paradoxa W. Een plant der venen, is onder onze inlandsche Carices gemakkelijk te verwarren met *C. paniculata* L. eener- en *C. teretiuscula* Good. anderzijds.

Inderdaad zijn deze 3 soorten zoo na aan elkaar verwant dat zij slechts door nauwkeurige vergelijking der kenmerken te scheiden zijn, wanneer men niet met typische exemplaren te doen heeft.

Met *C. paniculata* heeft zij de zodevormende groeiwijze gemeen, doch onderscheidt zich ervan door smaller bladeren (tot 3 m.m.), minder witberande kafjes en vooral doordien de bladlooze scheeden aan den stengelvoet niet als bij *C. paniculata* bruingeel, glanzend en gaaf, doch donker, mat en in vezels uiteenvallend zijn. Bovendien zijn de urtjes aan de binnenzijde meer gewelfd (soms even sterk als aan de buitenzijde), dof, donkerder en aan weerszijden duidelijk generfd, terwijl de rand van den snavel bij *C. paniculata* sterker ontwikkeld en de snavel zelf wat langer is. Daardoor zijn de

urntjes van *C. paniculata* in omtrek driehoekig en die van *C. paradoxa* eivormig met opgezetten snavel.

C. teretiuscula is kleiner, nog smalbladiger en vormt geen dichte zoden, doch halmen die uit een schuin opwaarts gericht wortelstok ontspringen. Aan den voet zijn zij door doffe scheeden omgeven, evenals bij *C. paradoxa*, doch deze scheeden vallen niet in rafels uiteen. De urntjes hebben een driehoekigen omtrek evenals bij *C. paniculata*, doch zij zijn glanzend (sterker dan bij *C. paniculata*) en aan de sterk bolle buitenzijde in het midden met een smal plat veld voorzien, waarop eenige nerven tot in den snavel doorloopen. Terwijl de bij ons het algemeenst voorkomende forma *tenella* door haar tengerheid wel nooit met *C. paradoxa* verwisseld zal worden is dit wel mogelijk met de forma *maior* die ook dikwerf groote weliswaar wat losse zoden vormt, breeder bladeren en eene sterker ontwikkelde inflorescentie bezit.

Tot nog toe alleen gevonden bij Eelderwolde door Stratingh en bij Zutphen door Wttewaal.

Calamagrostis stricta *Spr.* behoort tot onze zeldzamere grassen, tenminste wanneer men mag afgaan op de exemplaren in het herbarium vertegenwoordigd, afkomstig van Loenen en van Meppel. In den omtrek van laatstgenoemde plaats werd zij dit jaar weder in groote massa aangetroffen over een groot terrein, zoodat het vermoeden voor de hand ligt dat zij vaak over het hoofd gezien is geworden. Zij onderscheidt zich van al onze overige inlandsche *Calamagrostis* soorten, door den steelvormigen aanleg eener tweede bloem.

Ziehier, M. H., een overzicht van de zeer belangrijke vermeerdering van het Stamherbarium, dat met meer dan 1000 soorten uitgebreid werd. Ook in ander opzicht ondervond de Vereeniging blijken van belangstelling, door toezending van voorwerpen, als door uitbreiding der bibliotheek.

Het lokaal, waarin de verzamelingen bewaard worden, onderging verbetering doordien gas werd aangebracht en andere noodige herstellingen werden verricht, alsook doordien in de kasten het aantal planken werd vermeerderd, zoodat nu, niet-tegenstaande de groote uitbreiding van het herbarium in de laatste jaren toch alle portefeuilles een plaats konden vinden.

Over de toename der bibliotheek kan men oordeelen door de in het archief opgenomen lijst der ingekomen boeken.

Volgens Art. 17. der Statuten werd door den Penningmeester **T h. H. A. J. A b e l e v e n** rekening en verantwoording gedaan van zijn gehouden beheer over het Vereenigingsjaar 1897/98. Nadat door hem eenige inlichtingen waren gegeven, werd de rekening met de bescheiden door de Heeren **L. Posthumus** en **H. P. Wijsman** nagezien en na in orde bevonden te zijn, tot ontlasting van den Penningmeester door bovengenoemde Heeren en den waarnemenden Voorzitter geteekend.